

تبیین رهنمودهای مقام معظم رهبری
در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۸۹
۱. حوزه اقتصادی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	بخش اول - بیانات مقام معظم رهبری
۱	۱. اصل چهل و چهارم قانون اساسی و توسعه بخش خصوصی
۳	۲. طرح تحول اقتصادی
۴	۳. سرمایه‌گذاری در جهت توسعه علم اقتصاد
۴	۴. توجه به شاخص‌های کلان اقتصادی
۵	۵. آسان کردن زندگی برای مردم
۵	۶. مقابله با تحریم‌ها
۶	۷. درست بودن مبانی نظام اقتصادی و روند پیشرفت کشور
۷	۸. توسعه کارآفرینی
۹	۹. مسئله مرغوبیت و کیفیت (تولید داخلی)
۱۰	۱۰. بررسی عملکرد سند چشم‌انداز و برنامه‌های پنج‌ساله
۱۱	۱۱. سنجش عدالت
۱۲	بخش دوم - نقش مجلس شورای اسلامی در راستای اجرای فرامین مقام معظم رهبری
۱۲	۱. نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی
۱۳	۲. مبارزه با فساد مالی و اقتصادی
۱۴	۳. سنجش عدالت
۱۵	۴. سند چشم‌انداز و برنامه‌های پنج‌ساله
۱۵	۵. طرح تحول (هدف‌مندی یارانه‌ها)
۱۶	۶. راهکارهای توسعه کارآفرینی
۱۷	۷. راهکارهای بهبود وضعیت علم اقتصاد به‌ویژه اقتصاد اسلامی
۱۷	۸. مقابله با تحریم‌ها
۱۸	۹. تقویت تولید ملی و مدیریت واردات
۲۰	۱۰. راهکارهای رفع موانع سرمایه‌گذاری
۲۱	منابع و مآخذ

**تبیین رهنمودهای مقام معظم رهبری
در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۸۹
۱. حوزه اقتصادی**

چکیده

هدف از این مطالعه تبیین رهنمودهای مقام معظم رهبری در حوزه اقتصاد که در دیدارهای ماه مبارک رمضان در سال ۱۳۸۹ ایراد داشتند است. این مطالعه در دو بخش تدوین شده است نخست بیانات گهربار مقام معظم رهبری در حوزه‌هایی همچون اجرای صحیح اصل چهل و چهارم قانون اساسی، طرح تحول اقتصادی، سرمایه‌گذاری در جهت توسعه علم اقتصاد، توجه به شاخص‌های کلان اقتصادی، آسان کردن زندگی برای مردم، مقابله با تحریم‌ها و توسعه کارآفرینی آورده شده است. در بخش دوم به وظایف مجلس شورای اسلامی در جهت اجرای منویات مقام معظم رهبری اشاره شده است.

بخش اول - بیانات مقام معظم رهبری

راهکارهای اقتصادی مقام معظم رهبری در جلسات ماه رمضان را می‌توان در قالب محورهای زیر ارائه کرد:

۱. اصل چهل و چهارم قانون اساسی و توسعه بخش خصوصی

آنچه که من از مجموع این مطالب آقایان و خانم که صحبت کردند، می‌فهمم - که در گزارش‌ها هم همین را انسان احساس می‌کند - گله‌گذاری‌هایی از جریان امور کار وجود دارد. ما البته سنگ بنای اصلی را با سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی گذاشتیم، یعنی حقیقتاً اگر سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی که خود آن اصل، مفسر مواد این اصل هست، ما از خود اصل استفاده کردیم و آنچه را که در سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی هست، تبیین کردیم و اگر این، ان‌شاءالله به‌طور کامل، دقیق، همه‌جانبه، مستمر اجرا بشود، بسیاری از مشکلات حل خواهد شد. لکن آنچه که من از مجموع این مطالب احساس می‌کنم، دو کار را دستگاه‌های دولتی مورد توقع هست که انجام بدهند: یکی، مدیریت دقیق و عالمانه منابع است. بسیاری از این مطالبی که گفتند، ناشی است از اینکه مدیریت منابع مالی به‌صورت دقیقی در همه موارد انجام نگرفته. این لازم است.

این را من به عزیزانی از دولت که اینجا حضور دارند، توصیه می‌کنم که روی این تکیه کنند. بسیاری از این ایرادها و اشکالها که خیلی‌اش هم وارد است، مربوط به این است. مدیریت منابع، معنایش این است که ما منابع را بکشانیم به سمتی که امروز برای کشور ارزش‌افزوده مالی و غیرمالی داشته باشد. مراد من از ارزش‌افزوده فقط ارزش‌افزوده مالی نیست، بلکه آنچه که تولید را افزایش بدهد و آنچه که کسب‌وکار را رونق بدهد و آنچه که امید را افزایش بدهد، اشتغال را افزایش بدهد و از این قبیل. پس یک نکته اساسی، مسئله مدیریت منابع است (بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور، ۱۳۸۹/۶/۱۶).

- آقایان مدعی‌اند که اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی را خوب دارند اجرا می‌کنند، البته مخالفینی هستند، اعتراض می‌کنند - هم در مجلس، هم غیرمجلس - می‌گویند اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی درست اجرا نشده، لکن خود مسئولین دستگاه‌ها می‌گویند نه، داریم خوب اجرا می‌کنیم. به نظر من این هم جزء همان سؤالاتی است که خوب است انجام بگیرد و همان مسئولین در مجامع دانشجویی بیایند و اگر واقعاً کاری انجام شده، بگویند و ذهن جوان را قانع کنند، اگر هم نمی‌توانند قانع کنند، بالاخره بروند یک تجدید نظری در کار انجام بدهند (بیانات در دیدار دانشجویان در یازدهمین روز ماه رمضان، ۱۳۸۹/۵/۳۱).

در مقایسه خصوصی‌سازی در سال‌های طولانی گذشته با این چند سال، آماری ذکر می‌شود، این آمار، آمار درستی است، منتها آن زمان سیاست‌های اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی ابلاغ نشده بود. یعنی آن زمانی که اصلاً بحث سیاست‌های اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی نبود، آن وقت را نباید ملاحظه کرد، بعد که آن سیاست‌ها ابلاغ شد، اصلاً وضع مسئله اقتصاد عوض شد، در واقع حرکت جدیدی در اقتصاد کشور آغاز شد. لذا مقایسه با قبل از آن دوران، مقایسه تعیین‌کننده‌ای نیست. در همین دوران، ما بایستی ببینیم در باب اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی چه کار کردیم، این مهم است. ببینید، روح اصل چهل‌وچهارم قانون اساسی هم این بود که ما بتوانیم اولاً سرمایه‌های مردم و بعد مدیریت مردم را وارد عرصه اقتصاد کنیم. باید سرمایه‌های مردم و مدیریت مردم - بخش خصوصی - وارد عرصه اقتصاد بشود، و آلا اگر مدیریت‌ها دولتی باقی ماند، آن مقصود حاصل نخواهد شد، البته در همان محدوده‌ای که این سیاست‌ها اجازه می‌دهند و با همان رعایت‌هایی که در قانون پیش‌بینی شده - که قانون هم قانون دقیقی است، قانون خوبی است - این را باید رعایت کنید. (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

البته در برخی از سرمایه‌گذاری‌ها بخش خصوصی ناتوان است، یعنی واقعاً توانایی سرمایه‌گذاری ندارد. خب، علاجش چیست؟ اگر بخش خصوصی همین‌طور ناتوان بماند، هیچ گره‌ای باز نخواهد شد، باید سیاست‌ها برود به این سمت که شما بخش خصوصی را قادر کنید بر اینکه

بتواند زیر بار برخی از سرمایه‌گذاری‌های بزرگ برود. این هم می‌شود یکی از سیاست‌ها، البته دولت وقتی که شانه خودش را از فعالیت‌های اقتصادی خالی می‌کند، معنایش این نیست که از اقتصاد کناره می‌گیرد، نه، سیاستگذاری‌ها باز هم در اختیار دولت است، دست دولت است، یعنی بایستی سیاست را دولت بگذارد، بایستی نظارت را دولت بکند.

- در آن سال‌های دهه ۶۰ که آقایان همین‌طور به سمت روز به‌روز غلیظ‌تر کردن اقتصاد دولتی می‌رفتند، من مثال می‌زدم و می‌گفتم فرض کنید یک موتور است که می‌تواند این بار سنگین را برساند و شما هم در کنار موتور راه می‌روید، یا خودتان پشت فرمان می‌نشینید و هدایتش می‌کنید. شما این موتور را کنار گذاشتید و همه باری را که در این وانت است، خودتان روی دوش گرفتید، هِن و هِن دارید جلو می‌روید، هم نمی‌رسید، هم خسته می‌شوید، هم همه بار حمل نمی‌شود، هم این موتور اینجا بیکار می‌ماند. این موتور، بخش خصوصی است. این را آن زمان به آنها می‌گفتم، اثر هم نمی‌کرد.

- الان فضا، فضای دیگری است. همان کسانی که آن زمان آن‌جور حرف می‌زدند، حالا صدو هشتاد درجه برگشته‌اند، یعنی باز هم در حد تعادل قرار ندارند، خط وسط نیستند. آن افراط بود، این طرف هم همانها دارند تفریط می‌کنند. بالاخره یک خط متعادلی وجود دارد. خط متعادل همین است: سرمایه مردم و مدیریت مردم اقتصاد را بر دوش بگیرد و کنترل و هدایت به‌عهده دولت باشد. اگر چنانچه ان‌شاءالله این کار به‌خوبی انجام بگیرد - که البته در کوتاه‌مدت هم انجام نمی‌گیرد، این جزء کارهای میان‌مدت و بلندمدت است و زحمت هم دارد - واقعاً یک فرجی برای اقتصاد کشور خواهد شد (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

- امام هم هرچه می‌گفتند به مردم بدهید، اینها می‌گفتند مراد از مردم، بخش خصوصی نیست - مراد نظر امام را توجیه می‌کردند! - مردم یعنی توده مردم. به توده مردم چه طوری می‌شود کمک کرد؟ دولت اقتصاد را در دست بگیرد، به توده مردم کمک کند. فرمایش امام را این‌جوری معنا می‌کردند! خوب، این توجیه، غلط بود (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

۲. طرح تحول اقتصادی

در زمینه مسائل اقتصادی هم کارهای خوبی انجام گرفته که آقای رئیس‌جمهور هم در گزارش خود به آن اشاره کردند. خوب است که این گزارش را در معرض اطلاع عموم بگذارید، یعنی چیزی باشد که همه این گزارش دولت را در زمینه کارهایی که انجام گرفته، بشنوند. آنچه که من رویش تکیه می‌کنم، همین طرح تحول اقتصادی است که در دولت نهم مطرح شد. خوب، الان هدفمند کردن یارانه‌ها که یک بخشی از آن طرح تحول بود، مورد بحث بررسی و نزدیک به اجراست، همه هم

متفق القولند - اگرچه حالا در کیفیت اجرا ممکن است اختلاف نظرهایی باشد - لکن بخش‌های دیگر طرح تحول اقتصادی که درباره نظام‌های پولی و بازرگانی و گمرکی و امثال اینها بود، نباید مغفول‌عنه قرار بگیرد، آنها هم بایستی حتماً دنبال شود. طرح تحول اقتصادی، کار مهم و بزرگی بود. ما توصیه می‌کنیم، از جمله چیزهایی که از بین راه برنگردید، همین طرح تحول اقتصادی است، آن را واقعاً دنبال کنید (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

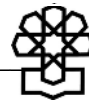
۳. سرمایه‌گذاری در جهت توسعه علم اقتصاد

راجع به علم اقتصاد بیاناتی گفتند، حرف کاملاً درستی است. کوتاهی‌هایی شده، باید حتماً این کار انجام بگیرد، باید هم سرمایه‌گذاری بشود. بسیار نکته درستی بود که ما پولی که برای یک سد یا برای یک نیروگاه یا برای یک بزرگراه می‌دهیم، این پول را نمی‌گذاریم برای یک رشته مهمی از رشته‌های علوم انسانی که حالا مثلاً علم اقتصاد است. این حرف‌ها درست است، اینها را ما قبول داریم (بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۹/۶/۱۴).

۴. توجه به شاخص‌های کلان اقتصادی

یک چیز دیگری که ما در زمینه اقتصادی حتماً رویش تکیه می‌کنیم، مسئله توجه به شاخص‌های کلان اقتصادی است، البته در گزارش آقای رئیس‌جمهور نکاتی در این زمینه بود، لکن ما هم تأکید می‌کنیم. روی مسئله نرخ رشد واقعاً کار بشود. آن چیزی که به عنوان نرخ رشد در برنامه یا در چشم‌انداز دیده شده، با آنچه که در واقعیت اتفاق افتاده، خیلی فاصله دارد، البته از عوامل رکود اقتصادی جهانی و مشکلات اقتصادی جهانی غافل نیستیم - اینها مسلماً تأثیر دارد - لکن بالاخره باید تلاش کرد تا به آن چیزی که به عنوان شاخص معین شده و ذکر شده نزدیک شویم. مسئله سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی هم همین طور. آمارهایی که می‌دهند، آمارهای خوب و امیدوارکننده‌ای است. به هر حال مسئله سرمایه‌گذاری خیلی اهمیت دارد. آینده، وابسته به سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف است، چه در بخش انرژی، چه در بخش‌های دیگر. در بخش‌های گوناگون، سرمایه‌گذاری لازم است (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

ما باید تولید ملی را افزایش بدهیم، تقویت کنیم، عادت کنیم به مصرف تولیدات داخلی، عادت کنیم به بالا بردن کیفیت تولیدات داخلی که البته در این مورد مسئولین دولتی و همچنین قانونگذاران و وظایف سنگینی دارند. من نسبت به مسئله مدیریت واردات به دولتی‌ها سفارش کردم، الان هم تأکید می‌کنم. من نمی‌گویم واردات متوقف بشود، چون یک جاهایی لازم است که واردات انجام بگیرد، اما واردات باید مدیریت بشود. یک جایی واردات مطلقاً نباید بشود، یک جاهایی باید انجام بگیرد. با مدیریت،

واردات انجام بگیرد، البته مسئولین محترم دولتی به من گفتند که قوانینی که مجلس تصویب کرده، به ما اجازه نمی‌دهد جلوی واردات را بگیریم، من خواهش می‌کنم این قضیه را حل کنند. اگر واقعاً قانونی وجود دارد که دولت را ممنوع می‌کند از جلوگیری از واردات، این قانون را اصلاح کنند، طوری باشد که مدیریت بشود. باید تولید ملی بالا برود (بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۱۳۸۹/۵/۲۷).

مسئله اشتغال هم مسئله مهمی است. طرح‌هایی که از چند سال پیش به این طرف برای اشتغال پیش‌بینی شده، آنچنان که انسان انتظار داشت، نشد. اگرچه حالا کارهایی انجام گرفت و خوب بود، بد نیست، لکن ما را مستغنا نمی‌کند از اینکه نسبت به مسئله اشتغال یک اهتمام ویژه‌ای داشته باشیم. مسئله ارتقای بهره‌وری هم همین‌طور (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

۵. آسان کردن زندگی برای مردم

یکی از چیزهایی که در جهت‌گیری‌های کلی دولت باید مورد نظر باشد، تسهیل زندگی برای مردم است. زندگی کردن را برای مردم باید آسان کرد. این یک سرفصل مهم است که اگر چنانچه انسان این را باز کند، خواهیم دید که بسیاری از خواسته‌های اقتصادی، بسیاری از کارکردهای مربوط به دولت، همین دولت الکترونیک، تا برسیم به مسئله فعال کردن روستاها، جلوگیری از مهاجرت، اینها همه‌اش تحت همین عنوان آسان کردن زندگی برای مردم است که مردم بتوانند راحت زندگی کنند، بتوانند با امنیت زندگی کنند. این کار در بخش‌های مختلف تأثیر می‌گذارد (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

۶. مقابله با تحریم‌ها

ما باید یک اقتصاد مقاومتی واقعی در کشور به‌وجود بیاوریم. امروز کارآفرینی معنایش این است. دوستان درست گفتند که ما تحریم‌ها را دور می‌زنیم، بنده هم یقین دارم. ملت ایران و مسئولین کشور تحریم‌ها را دور می‌زنند، تحریم‌کنندگان را ناکام می‌کنند، مثل موارد دیگری که در سال‌های گذشته در زمینه‌های سیاسی بود که یک اشتباهی کردند، یک حرکتی انجام دادند، بعد خودشان مجبور شدند برگردند، یکی یکی عذرخواهی کنند. چند مورد یادتان هست لابد دیگر. حالا جوان‌ها نمی‌دانند. در این ده، بیست سال اخیر، از این کارها چند بار انجام دادند. این دفعه هم همین جور است. البته تحریم برای ما جدید نیست، ما سی سال است تو تحریمیم. همه این کارهایی که شده است، همه این حرکت عظیم ملت ایران، در فضای تحریم انجام گرفته، بنابراین کاری نمی‌توانند بکنند. خب، ولی این دلیلی است برای همه مسئولان و دلسوزان کشور که خود را موظف بدانند، مکلف بدانند به ایجاد کار، به تولید، به کارآفرینی، به پررونق کردن روزافزون این کارگاه عظیم که

کشور ایران حقیقتاً امروز یک کارگاه عظیمی است. همه خودشان را باید موظف بدانند (بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور، ۱۳۸۹/۶/۱۶).

ما امروز در مقابل یک فشار جهانی قرار داریم. دشمنی وجود دارد در دنیا که می‌خواهد با فشار اقتصادی و با تحریم و با این کارهایی که شماها می‌دانید، سلطه اهریمنی خودش را برگرداند به این کشور، هدف این است. یک کشور به این خوبی، با این همه منابع، منابع طبیعی، با این موقعیت سوق‌الجیشی، با همه امکانات، زیرنگین یک قدرتی در دنیا بوده، یک روز انگلیس‌ها بودند، یک روز آمریکایی‌ها بودند - در واقع نظام سلطه، دستگاه سلطه، امپراتوری سلطه. حالا آمریکا یک گوشه‌ای از این امپراتوری است - اینها مسلط بودند بر این کشور، انقلاب دست اینها را کوتاه کرده. سلطه می‌خواهد برگردد به این کشور. همه این تلاش‌ها برای این است. مسئله انرژی هسته‌ای بهانه است. آن کسانی که خیال می‌کنند اگر ما مسئله انرژی هسته‌ای را حل کردیم، مشکلات حل خواهد شد، خطا می‌کنند. مسئله انرژی هسته‌ای را مطرح می‌کنند، مسئله حقوق بشر را مطرح می‌کنند، مسائل گوناگون را مطرح می‌کنند که اینها بهانه است. مسئله، مسئله فشار است، می‌خواهند یک ملت را به زانو در بیاورند، می‌خواهند انقلاب را زمین بزنند. یکی از کارهای مهم همین تحریم اقتصادی است. می‌گویند ما طرفدار ملت ایران نیست! دروغ می‌گویند، اصلاً طرف، ملت ایران است. تحریم برای این است که ملت ایران به ستوه بیاید، بگوید آقا ما به خاطر دولت جمهوری اسلامی داریم زیر فشار تحریم قرار می‌گیریم، رابطه ملت با نظام جمهوری اسلامی قطع بشود. هدف اصلاً این است، البته ملت ما را نمی‌شناسند، مثل همه موارد دیگر محاسباتشان غلط اندر غلط است. از نظر نظام سلطه، گناه بزرگ ملت ایران این است که خودش را از زیر بار سلطه آزاد کرده. می‌خواهند مجازات کنند به خاطر این گناه که چرا خودت را از زیر بار سلطه‌ای ملت! آزاد کرده‌ای. این ملت راه را پیدا کرده. اصلاً محاسباتشان اشتباه است، نمی‌فهمند چه کار باید بکنند و چه کار دارند می‌کنند. خب، اما فشار می‌آورند، فشار اقتصادی از راه تحریم‌ها.....؟

۷. درست بودن مبانی نظام اقتصادی و روند پیشرفت کشور

یکی از دوستان راجع به نظام اقتصادی حاکم کنونی بر کشور مطالبی را بیان کردند و ادعا شد که ما از قانون اساسی فاصله گرفته‌ایم، البته من این اعتقاد را ندارم. حالا ممکن است بعضی از روبناها و پدیدارها مورد قبول ما نباشد - یقیناً هم موارد اینجوری وجود دارد - لکن مبانی، مبانی درستی است، به خصوص همین مسئله سیاست‌های اصل چهل و چهارم قانون اساسی که حلاجی شده است، بحث شده است (بیانات در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۱۳۸۹/۶/۱۴).

خوشبختانه روند پیشرفت در کشور، در زمینه‌های مختلف، روند خوب و مطلوبی است. روند

عدالت هم خوب است. خوب، این دهه، دهه پیشرفت و عدالت نامیده شده است. پیشرفت که گفتیم، پیشرفت علمی است، پیشرفت فناوری است، پیشرفت سیاسی است، پیشرفت اخلاقی است، همه اینها مورد نظر است. خوب، یک کارهای خوبی دارد انجام می‌گیرد، لاقلاً زیرساخت‌هایی برای کارهای بزرگ و جهش‌ها دارد فراهم می‌شود. در مورد عدالت هم حداقل این است که این تفکر دارد همه‌گیر می‌شود، یعنی همه معتقد می‌شوند به اینکه باید دنبال عدالت رفت، باید عدالت را اجرایی کرد، باید این آرزوها را اجرایی کرد، در محیط اجرا وارد کرد - که توی صحبت‌های دوستان هم بود - این خودش پیشرفت است، البته معنایش این نیست که ما به این مقدار پیشرفت در زمینه عدالت قانع هستیم، نه، آرزو و همت خیلی بالاست، آرزوها بالاست، همت‌ها هم بالاست، اما می‌خواهم به شما عرض کنم که ما داریم جلو می‌رویم، داریم پیشرفت می‌کنیم. دشمنان ما منحنی‌شان به طرف ضعف است، منحنی ما به طرف قوت است. نظام طاغوتی، نظام سرمایه‌داری متجاوز و ظالم در دنیا - که مظهرش رژیم ایالات متحده آمریکا است - امروز از ده سال پیش و از بیست سال پیش، بسیار ضعیف‌تر است. در نقطه مقابل، تفکر اسلامی و نظام جمهوری اسلامی، امروز از ده سال پیش، از بیست سال پیش، بسیار قوی‌تر و بسیار پیشرفته‌تر و بسیار آماده‌تر است (بیانات در دیدار دانشجویان در یازدهمین روز ماه رمضان، ۱۳۸۹/۵/۳۱).

۸. توسعه کارآفرینی

اگر کسی بتواند زمینه کار را فراهم بکند، یک عبادت انجام داده است. نگاه به این کاری که تولید می‌شود، فقط از جنبه این نباشد که ما یک بیکار را دستش را به یک کاری بند می‌کنیم تا یک درآمدی داشته باشد، خب، این که البته خیلی چیز خوبی است، لازم است.

- کارآفرینی موجب ایجاد اشتغال در کشور موجب می‌شود که ثروت تولید بشود، همچنانی که سرمایه و سرمایه‌دار، ایجاد کار می‌کند - چه سرمایه مالی، چه سرمایه علمی - کارگر هم ایجاد سرمایه می‌کند، ایجاد ثروت می‌کند.

- یک بعد دیگر اهمیت اشتغال این است که شما یک گنج را دارید استخراج می‌کنید. یک انسانی که در او استعدادهایی وجود دارد، می‌تواند تولید کند، می‌تواند بیافریند، این افتاده بود آنجا، شما دست او را به کار بند کردید، این گنجینه درونی استخراج شد، خیلی اهمیت دارد. انسانی که کار ندارد، اشتغال ندارد، یک استعداد پنهان مخفی خدا داده را غالباً بدون اختیار خودش راکد گذاشته، وقتی شما این انسان را مشغول کار می‌کنید، این چشمه که در درون بود و از او استفاده‌ای نمی‌شد، تشنه‌ای از او سیراب نمی‌شد، این چشمه را شما به جریان می‌اندازید. پس اشتغال و اشتغال‌آفرینی، هم جنبه اقتصادی بزرگی دارد، هم جنبه انسانی خیلی والا می‌دارد.

- کارآفرینی یک عبادت است، یک کار باارزش است، یک ارزش آفرینی است.

- این جلسه ما عمدتاً یک جلسه نمادین است. درست است که هم من از بیانات دوستان استفاده کردم، هم مطالب شما پخش خواهد شد و ملت استفاده خواهند کرد، لکن این جلسه نشان می‌دهد که توانمندی‌های کشور عزیز ما چقدر گسترده است. شما ملاحظه کنید، حالا فرض کنید اگر در بخش کشاورزی، در بخش‌های مختلف صنعتی، در بخش‌های گوناگون دانش‌های دیگر و فناوری‌های دیگر، در بخش‌های خدمات، در بخش‌های بازرگانی، بیایند کارهایی را که انجام گرفته است بیان کنند، هر شنونده‌ای خواهد دید و برآی‌العین مشاهده خواهد کرد که بحمدالله کشور عزیز ما - همان‌طور که من بارها گفته‌ام - توانمندی‌های زیادی دارد، ظرفیت زیادی دارد. ما امروز در واقع کشور را مشاهده می‌کنیم که به شکل یک کارگاه عظیم و وسیعی درآمده، از همه طرف دارد کار می‌جوشد، ابتکار به وجود می‌آید، نوآوری هست، تکیه به دانش هست، تکیه به تجربه هست.

«من يعمل یزدد قوّة و من یقصر فی العمل یزدد فترّة»، کار که بکنید، نیروی کار هم افزایش پیدا می‌کند. خاصیت کار، کاهش نیست، افزایش است، افزایش خود نیروی کار، نه محصول کار. خوب، محصول کار که معلوم است افزایش پیدا می‌کند - وقتی کار کردید، کار یک محصولی دارد - اما در این روایت، امیرالمؤمنین (ع) می‌فرماید که وقتی کار کردید، قدرت کار و نیروی کار هم افزایش پیدا می‌کند «و من یقصر فی العمل»، کسی که در کار کردن کوتاهی کند، تقصیر بکند، «یزدد فترّة» یا «فترّة»، فتور و سستی او افزایش پیدا می‌کند. این مال شخص فقط نیست، این «من» که فرمود: «من یعمل»، معنایش فقط این نیست که هرکسی این کار را بکند، خوب، این روی اشخاص نیست، روی جوامع هم هست: هر ملتی، هر جامعه‌ای. هرچه کار بکنید، نیروی کارتان بیشتر می‌شود. هرچه تحرک انسان داشته باشد، نشاط حرکتش بیشتر می‌شود. این خوب، مال کار است که در اسلام درباره کار این همه حرف هست، که از جمله حالا این روایت را من اینجا خواندم. لکن امروز گفتیم به دو دلیل کار و طبعاً کارآفرینی اهمیت بیشتری دارد.

- امروز ما تجربه‌مان بیشتر است، امیدمان بیشتر است، زیرساخت‌ها مان زیادتر است و فصل توانایی و فصل جهش فرا رسیده. ملت خود را شناخته، جوان خود را شناخته، ضریب بالای هوشی کشور شناخته شده است، پس فصل جهش است. وقتی فصل جهش است، پس کار اهمیت مضاعف پیدا می‌کند، کارآفرینی هم به همین نسبت اهمیت مضاعف پیدا می‌کند. - از جمله کارهایی که به نظر ما عمده وظیفه دولت هست، همین بهبود فضای کسب‌وکار است. وزیر محترم در گزارششان اشاره کردند به بهبود فضای کسب‌وکار. بهبود فضای کسب‌وکار، بیشتر وظیفه دولت است. همین مسئله مقررات، تسهیلات گوناگون، پیچ‌وخم‌های اداری فراوان، اینها همه، چیزهایی است که اگر چنانچه اصلاح بشود، بهبود فضای کسب‌وکار که یکی از مسائل عمده اقتصادی ماست، حاصل خواهد شد.

همین پنجره یک واحد - یک پنجره برای کارها که ایشان ذکر کردند - همین یک کار، اگر انجام بگیرد، به نظر من بسیاری از مشکلات حل خواهد شد. این مربوط به بخش دولتی است که بخش مهم است. وظیفه دولت، تکلیف دولت، به نظر من عمدتاً اینهاست، البته مسئولین وظایف فراوانی دارند، لکن پایه و مایه آن طور که انسان از مجموع گزارشها و مجموع حرفها استفاده می کند، این دو چیز است. یکی از کارهای دیگری هم که حالا من اینجا یادداشت کردم که برعهده مسئولین دولتی است، توسعه‌ی مهارت‌هاست. این هنرستان‌های فنی و صنعتی، این دانشگاه‌های علمی - کاربردی، این فنی - حرفه‌ای‌ها، آموزشکده‌های فنی - حرفه‌ای، باید توسعه پیدا کند. ما به علم احتیاج داریم، اما به پنجه کارآمد هم احتیاج داریم. یکی از کارهای اساسی به نظر من این است که در زمینه صنعت و کشاورزی بایستی کار کنیم (بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور، ۱۳۸۹/۶/۱۶).

۹. مسئله مرغوبیت و کیفیت (تولید داخلی)

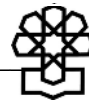
یک نکته اساسی‌ای که در باب کار وجود دارد و کارآفرینان باید به او توجه کنند، مسئله مرغوبیت تولید داخلی است، کیفیت تولید داخلی است، این خیلی مهم است، البته بخشی از این، ارتباط پیدا می کند به همان قضایای مالی و نمی دانم مقررات و غیرذلک و پشتیبانی‌های دولت، اما بخشی هم ارتباط پیدا می کند به عزم و اراده مسئولین، کارآفرین و کننده کار. فرمود: «رحم الله امرا عمل عملا فاتقنه»، رحمت خدا بر آن انسانی که کاری را انجام بدهد و آن را متقن انجام بدهد، درست انجام بدهد. این آینده‌نگری است، غیر از امروز. شما امروز ببینید در دنیا کمپانی‌هایی هستند صد سال است اینها دارند کار می کنند، ۱۵۰ سال است دارند کار می کنند و محصولاتشان در دنیا فروش می رود. اسم اینها کافی است که جنس را تو بازار رایج کند، به خاطر اینکه درست کار کردند، خوب کار کردند، مشتری مطمئن است به اینها. شما می گوئید که ما سفارش کنیم به مردم که تولیدات داخلی را مصرف کنند. من که خب چند سال است دارم سفارش می کنم، بنده که بارها گفته‌ام، منتها این با شعار درست نمی شود. خب، بله یک مقداری مردم حالا یک اعتمادی بکنند، یک اعتنایی بکنند به حرف ما، به خاطری که مثلاً ما گفتیم، بروند یک مقداری چه کنند، این یک بخشی از قضیه است. یک بخش دیگر هم مربوط به کیفیت است. خب کیفیت را باید بالا برد، کیفیت‌ها را باید بالا برد. بله، من مسئله واردات را که چند نفر از دوستان گفتند، بنده به آن عقیده دارم. در جلسه مسئولین، در همین جا اوایل ماه رمضان اعلام کردم، گفتم، هم به مجلس، هم به دولت که به مسئله واردات بپردازند، حالا هم از وزیر محترم بازرگانی در راه سؤال کردم، ایشان اطلاع دادند که کارهای خوبی در این زمینه دارد انجام می گیرد، بله راست است. مسئله واردات بی رویه و بی منطق ضرر بزرگی است، خطر بزرگی است، مردم هم باید این را بدانند. وقتی یک محصول خارجی را ما داریم مصرف

می‌کنیم، در واقع داریم یک کارگر خودمان را بیکار می‌کنیم، یک کارگر دیگر را داریم به‌کار وادار می‌کنیم، این هست، منتها مسئله مرغوبیت و کیفیت خیلی مهم است و استحکام، اینها خیلی مهم است. اگر چنانچه جنس داخلی، تولید داخلی، این خصوصیات را داشته باشد، به‌طور طبیعی تمایل پیدا می‌شود. البته متأسفانه بعضی هستند که بر اثر فرهنگ غلط دوره منحوس پادشاهی - دوره طاغوت، دوره وابستگی - هنوز چشمشان به خارج است. یک روزی بوده است که تو این کشور مسئولین دولتی ما آمدند صریح گفتند که ایرانی یک لوله‌هنگ نمی‌تواند درست کند! عملاً هم همه چیز را وارد کردند. در همان دوره طاغوت یک فردی از بلندپایه‌گان دولتی که تصادفاً بنده را در یک مجلسی - ما که با اینها هیچ‌وقت ارتباطی نداشتیم، ملاقات هم نمی‌کردیم - دید، من داشتم انتقاد می‌کردم از همان چیزهایی که بود. این رو کرد به ما و گفت: چی چی را انتقاد می‌کنید؟ ما مثل آقا نشستیم، کشورهای دیگر مثل نوکر دارند برای ما کار می‌کنند، کالا می‌فرستند داخل، این بد است؟ شما ببینید، این منطق دولتمردان دوره طاغوت بود! حالا ظاهرش این منطق است، باطنش چیزهای دیگر بود، فسادهای اقتصادی فراوان و فسادهای اخلاقی فراوان. بله، مسئله واردات و مدیریت واردات مهم است. ما آن روز به دوستانی که اینجا بودند، در جلسه مسئولین و کارگزاران نظام، توصیه کردیم، گفتیم واردات را مدیریت کنید، نمی‌گوییم متوقف کنید. یک چیزهایی باید بیاید، یک چیزهایی باید نیاید. یک مدیریت صحیحی باید انجام بگیرد، این مسلماً هست (بیانات در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور، ۱۳۸۹/۶/۱۶).

۱۰. بررسی عملکرد سند چشم‌انداز و برنامه‌های پنج‌ساله

یکی از مواردی که به‌نظر ما باید در جهت‌گیری‌های کلی دولت مورد توجه قرار بگیرد، مسئله سند چشم‌انداز است. این سند چشم‌انداز یک کار اساسی بود که در کشور انجام گرفت، بررسی شد، مطالعه شد، جوانبش سنجیده شد. آنچه که در این سند هم آمده، شعار نیست. با توجه به امکانات و واقعیات، این سند تنظیم شده. این سند در واقع نقشه راه بیست‌ساله ماست. خوب، از این بیست سال، پنج سالش گذشت. یک وقت می‌بینیم این بیست سال با یک چشم به‌هم‌زدنی تمام شد. باید ببینیم چقدر جلو رفتیم. یکی از کارهایی که باید انجام بگیرد، همین است، باید ببینیم چقدر ما توانستیم از این نقشه را به سمت آن هدف‌ها طی کنیم. و آنگاه چنانچه این توجه و این نگرانی را نداشته باشیم، یک وقت چشم باز می‌کنیم، می‌بینیم فرضاً ۱۰ سال یا ۱۲ سال از این زمان گذشت، ما هنوز آن راهی را که باید در این مدت طی کنیم، طی نکردیم، در بقیه این مدت هم طی کردن آن راه امکان ندارد. بنابراین بایستی یک تقسیم‌بندی صحیحی انجام بگیرد بین تلاش‌ها و فعالیت‌هایی که باید بشود و بین این مسیری که ما تا آن اهداف داریم، تا در هر برهه‌ای از زمان، به تناسب

امکان آن برهه، پیشرفت کرده باشیم. به نظر من بایستی این را یکجا بررسی کرد. این کار هم برعهده دولت است، این را بررسی کنید (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

اگر چنانچه شما دیدید که ما در طول مثلاً پنج سال به قدر متناسب، به آن هدف‌ها نزدیک نشدیم، این را حاکی بگیریم از اینکه برنامه پنج‌ساله ما برنامه کافی نبوده که نتوانسته ما را به قدر پنج سال جلو بیاورد. به نظر من کسانی را مأمور کنید که بنشینند عاقلانه با تدبیر و تدبیر و با ملاحظه واقعیت‌ها بررسی کنند، ببینند پیشرفت ما متناسب بوده یا نه. البته شاید در این‌طور چیزها خیلی دقیق نشود محاسبه کرد، اما اجمالاً می‌شود فهمید که ما پیشرفت کرده‌ایم یا نه (دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

۱۱. سنجش عدالت

یکی از چیزهای دیگری که در مورد جهت‌گیری‌ها مهم است، همین مسئله دهه پیشرفت و عدالت است که ما گفتیم این دهه، دهه پیشرفت و عدالت باشد. خوب، تلقی به قبول شد و دستگاه‌های گوناگون کشور گفتند بله، این دهه را دهه پیشرفت و عدالت قرار بدهیم. از این دهه هم تقریباً دو سالش سپری شده، البته انسان مصادیق پیشرفت را در همین کارهای گوناگون ملاحظه می‌کند، همین گزارش‌هایی که دادند، گزارش‌های خوبی است، نشان‌دهنده پیشرفت‌هایی در بخش‌های مختلف است، لکن عدالت چه طوری تأمین می‌شود؟ یعنی واقعاً یک مقیاسی لازم است، یک معیاری لازم است برای اینکه ببینیم عدالت در بخش‌های مختلف - بخش‌های فرهنگی، بخش‌های آموزشی، بخش‌های اقتصادی - مراعات شده یا نه؟ فرض کنید در بخش آموزش و پرورش یا در بخش آموزش عالی، معیار عدالت چیست؟ چگونه عدالت تأمین می‌شود؟ این باید مشخص شود تا بتوانیم آن معیار را در برنامه‌ریزی‌ها داخل کنیم و در مقام عمل و در مقام اجرا، به آن عدالت مورد نظر برسیم. تا ندانیم، تعریف نکنیم، نمی‌شود. بنابراین تعیین کردن شاخص و معیار برای عدالت در بخش‌های مختلف، خودش یک چیز مهمی است. فرض کنید در صرف بودجه‌های گوناگون - که حالا در بخش فرهنگ من اشاره می‌کنم - رعایت عدالت به چیست؟ چگونه می‌شود انسان خاطر جمع شود که در صرف این بودجه‌ها رعایت عدالت شد یا نشد؟ اینها معیار و شاخص لازم دارد. دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

البته بحث مبارزه با قاچاق و مبارزه با مفاسد اقتصادی و اینها هم دیگر بحث‌های طولانی است، همه اینها هرکدام به نحوی با مسائل اقتصادی ارتباط پیدا می‌کند که چون در این زمینه‌ها زیاد گفتیم، نمی‌خواهیم مطالبی عرض کنیم. (بیانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۱۳۸۹/۶/۸).

بخش دوم - نقش مجلس شورای اسلامی در راستای اجرای فرامین مقام معظم رهبری

براساس وظایف و اختیارات قانونی مجلس شورای اسلامی می‌توان پیشنهادات زیر را برای تحقق بهتر اوامر مقام معظم رهبری مطرح کرد:

۱. نظارت بر اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی

مجلس علاوه بر وظیفه قانونگذاری، تذکر، سؤال یا استیضاح مسئولین اجرایی و تحقیق و تفحص در تمام امور کشور به استناد اصل هفتادوششم قانون اساسی، وظیفه رفع خلأهای قانونی اجرای اصل چهل و چهارم قانون اساسی را نیز برعهده دارد. همچنین به موجب ماده (۵۹) آیین‌نامه داخلی مجلس، در مسائل مهم و استثنایی که برای کشور پیش می‌آید، مجلس می‌تواند یک کمیسیون ویژه ۱۵ نفره تشکیل دهد.

شیوه‌های نظارتی این کمیسیون می‌تواند به طرق ذیل باشد:

الف) حضور نمایندگان مجلس در شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی،

ب) طرح سؤال از وزرای مربوطه،

ج) انجام تحقیق و تفحص،

د) انتشار بیانیه،

ه) مشاوره به دولت جهت ارائه لایحه و اصلاحات مربوطه،

و) تهیه طرح جهت ارائه در صحن علنی مجلس.

به هر حال مجلس باید خلأهای قانونی اجرای صحیح سیاست‌های کلی را با همکاری مجمع تشخیص مصلحت، دولت و قوه قضائیه پر کند. در همین راستا مقام معظم رهبری در ابلاغیه بندهای «الف» و «ب» اعلام نمودند که «اجرای این سیاست مستلزم تصویب قوانین جدید و بعضاً تغییراتی در قوانین موجود است. لازم است دولت و مجلس محترم در این زمینه با یکدیگر همکاری نمایند». به نظر می‌رسد مجلس باید با عنایت به چالش‌های مذکور، قوانین جدیدی تصویب یا قوانین موجود را اصلاح نماید. مثلاً اصلاح قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی، تصویب قانون ضدانحصار، قانون تشویق سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تعاونی، قانون خروج تدریجی دولت از بخش تصدیگری و نقش دولت در سیاستگذاری هدایت و نظارت، قانون نظارت بر شرکت‌های مشمول طرح قبل از واگذاری حین واگذاری و پس از آن، اصلاح قانون تجارت و قانون بخش تعاون و... می‌تواند تا حدود زیادی موانع و چالش‌های قانونی که در مسیر اجرای مناسب سیاست‌های کلی

اصل چهل و چهارم قانون اساسی می باشد را برطرف نماید.

یکی از بازوهای نظارتی مجلس شورای اسلامی، دیوان محاسبات کل کشور است (اصل پنجاه و چهارم قانون اساسی). این دیوان براساس اصل پنجاه و پنجم قانون اساسی به کلیه حساب‌های وزارتخانه، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از انحا از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات حساب‌ها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون جمع‌آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظارت خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌نماید. لذا مجلس شورای اسلامی به همراه دیوان محاسبات کل کشور می‌توانند نقش ارزنده‌ای هم از بعد قانونی و هم از بعد نظارتی در تمام مراحل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی داشته باشند.

۲. مبارزه با فساد مالی و اقتصادی

مجلس و نمایندگان نقش بسیار مهمی در برقراری نمادی از یکپارچگی و نیز پاسخگو نگاه داشتن دولت دارند. مجلس مؤلفه‌ای کلیدی در هر سیستم یکپارچه ملی است. اراده سیاسی یکی از مهمترین عناصر سیستم یکپارچه ملی است. مجلس می‌تواند قوانین ضدفساد تدوین کند، اما بدون اراده سیاسی این قوانین بی‌فایده خواهند بود.

مجلس در درجه اول باید التزام خود به مبارزه با فساد را از طریق اطمینان دادن به مردم از یکپارچگی در خود نشان دهد. مجلس باید برای عملی کردن قوانین در حوزه اصلاح در تأمین مالی رقابت‌های انتخاباتی شامل اعلام عمومی کمک‌های مردمی به ستادها و میزان هزینه‌های آنها در طول رقابت‌ها، فعالیت کنند. آنها همچنین باید ضوابط اخلاقی تدوین کرده، اعلام ثروت نموده و پیگیری‌های لازم برای اطمینان از اینکه افراد انتخاب شده از موقعیت خود برای وارد شدن در فعالیت‌های فسادآمیز استفاده نخواهند کرد را انجام دهند. پرداخت دستمزدها باید شفاف و کارآ بوده و دستورالعمل‌های تعارض در سود نیز اجرا شوند.

مقوله مصونیت پارلمانی نیز از موضوعاتی است که باید مورد توجه قرار گیرد. نمایندگان مجلس اگر بخواهند دولت را پاسخگو حفظ کنند، اصل مصونیت آنها ضروری است، اما فراتر از آن نمایندگان نیز باید مانند سایر شهروندان در صورت ارتکاب به اعمال مجرمانه تحت تعقیب قرار گیرند.

نمایندگان اگر در پی کنترل فساد به شکل مؤثر هستند باید ابتدا خود مثال‌های خوبی از این امر باشند. در مبارزه با فساد نمایندگان باید تا آنجا که ممکن است جدا از خط سیاسی و حزبی خویش بوده و با یکدیگر همکاری داشته باشند.

نمایندگان می‌توانند از مصونیت خویش به‌عنوان نمادی از عموم مردم برای محکوم کردن فعالیت‌های مصداق فساد، جلب توجه و حمایت عمومی برای مقابله با فساد و نیز مبارزه علیه فساد در حوزه‌های انتخابیه خویش استفاده کنند. از این طریق نمایندگان می‌توانند التزام خویش به حوزه‌های انتخابیه و اصول حکمرانی خوب به‌جای وفاداری به حزب و فراکسیون، نشان دهند. مجلس باید با جامعه به‌عنوان شریکی بی‌همتا در قانع ساختن رهبران سیاسی جهت کارآتر کردن فعالیت‌های ضدفساد، در ارتباط باشند. به همین نسبت سازمان‌های مردم‌نهاد نیز باید از طریق رسانه‌های مستقل به دولت جهت اعمال اصلاحات فشار آورند.

همه نمایندگان، جدا از تمایلات حزبی‌شان، باید اطمینان دهند که قوانینی که تصویب می‌کنند به آزادی‌های مدنی احترام می‌گذارد. ابزارهای قانونی مانند آزادی اطلاعات و حمایت از افرادی که فساد را گزارش می‌کنند، باید مورد حمایت قرار گیرند. نهایتاً اینکه مجلس مسئولیت دارد تا فساد را آشکار ساخته و مورد تقبیح قرار دهند و در مشارکت با مردم جهت ایجاد شفافیت و پاسخگویی فعالیت کنند.

پاسخگو بودن به‌عنوان «پیش شرط اساسی جلوگیری از سوءاستفاده از قدرت و برای ارائه تضمین از اینکه قدرت با حداکثر کارآیی، بهره‌وری، احتیاط و براساس اصول در جهت دستیابی به اهدافی که مورد قبول عموم مردمند، استفاده می‌شود». هدف پاسخگو بودن این است که مردم را از «چگونگی» و «چرایی» گزینه‌ها و فرآیندهای سیاست‌ها، آگاه سازد تا آنها بتوانند نسبت به اعمال دولت قضاوت و عکس‌العمل داشته باشند.

از آنجا که فساد دزدی مخفی است، دولت باز و شفاف ضروری است. مجلس باید به اینکه چگونه قوانین شکل گرفته، اجرا شده و مدیریت می‌شوند حساسیت داشته باشد چرا که با مخفی‌کاری پتانسیل شکل‌گیری فساد و سوءمدیریت ایجاد می‌شود.

پاسخگویی مجلس در قالب مسئولیت وزارتخانه‌ها قرار دارد. این مسئولیت‌ها شامل: پاسخگویی سیاسی برای سیاست‌ها و دیگر فعالیت‌ها و تصمیمات سیاسی، پاسخگویی مدیریتی برای مدیریت و اجرای برنامه‌ها و خدمات عمومی و پاسخگویی مالی برای هزینه‌های عمومی می‌شوند (دانش جعفری، ۱۳۸۹).

۳. سنجش عدالت

یکی از مواردی که در بیانات گهربار مقام معظم رهبری مورد تأکید قرار گرفت بحث تدوین شاخصی جهت سنجش عدالت بوده است، برای اینکه مشخص شود که عدالت در بخش‌های مختلف - بخش‌های فرهنگی، بخش‌های آموزشی، بخش‌های اقتصادی - مراعات شده است یا نه، مجلس

شورای اسلامی می‌تواند اقدامات زیر را در این زمینه انجام دهد.

- تبیین اهداف عدالت اجتماعی و اقتصادی براساس قانون اساسی در برنامه‌های توسعه،
- تدوین شاخص‌هایی جهت بررسی تحقق این اهداف،
- الزام کردن دولت جهت محاسبه این شاخص‌ها و ارائه گزارش.

۴. سند چشم‌انداز و برنامه‌های پنج‌ساله

سند چشم‌انداز جزء سیاست‌های کلی نظام است که در چارچوب قانون اساسی و در طول آن کلیه فعالیت‌ها، رفتارها، تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های خرد و کلان را برای رسیدن به اهداف بیست‌ساله سوق و جهت می‌دهد. تعقیب اهداف سند چشم‌انداز از طریق مجلس با توجه به دامنه اختیاراتی که دارد می‌تواند به صورت دقیق‌تر صورت گیرد. زیرا مجلس می‌تواند در طول مجمع تشخیص مصلحت نظام، نقش نظارتی آن نهاد را به صورت جزئی‌تر ایفا کند. کنترل و قدرت مجلس درخصوص طرح سؤال و استیضاح وزرا و رئیس‌جمهور این امکان را فراهم می‌کند که کلیه ساختار اجرایی و اداری کشور برای تحقق سند چشم‌انداز بسیج شوند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی می‌تواند با تشکیل کارگروهی جهت تدوین استراتژی مشخص به منظور تعیین چارچوب‌هایی برای نمایندگان مجلس تا بتوانند لویح و طرح‌ها را با توجه به اهداف سند چشم‌انداز ارزیابی کنند (وحیدیان، ۱۳۸۶: ۱۳).

- برنامه پنج‌ساله متناسب با اهداف سند چشم‌انداز تدوین شود:
- در برنامه‌های پنج‌ساله شاخص‌های کمی درج شود،
- دولت موظف به ارائه گزارش عملکرد منظم شود.

۵. طرح تحول (هدفمندسازی یارانه‌ها)

طرح تحول اقتصادی در هفت بخش مختلف (اصلاح نظام‌های یارانه‌ای، گمرکی، توزیع، مالیاتی، بهره‌وری و نحوه تعیین ارزش پول ملی) مطرح شده است. قانون هدفمند کردن یارانه‌ها اولین بخش این طرح بود که به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. حال که در مرحله اجرای این قانون است مجلس شورای اسلامی می‌تواند اقدامات زیر را جهت هرچه بهتر اجرا شدن آن انجام دهد.

- اتخاذ سیاست‌های پولی، مالی، ارزی و تعرفه‌ای متناسب با طرح هدفمند کردن یارانه‌ها در کنار سیاست‌های جبران برای مواجهه با تبعات احتمالی حائز اهمیت است. کاهش آثار تورمی، افزایش توان رقابت‌پذیری، کاهش بی‌ثباتی اقتصادی و... نیازمند سیاست‌های پولی، ارزی، مالی و تعرفه‌ای مناسب خواهد بود که لازم است در این زمینه‌ها اطلاعات لازم صورت پذیرد.

- ارزیابی دقیق میزان پیش‌روی برنامه، نقش مهمی در موفقیت آن دارد. کمی کردن اهداف می‌تواند کمک شایانی به شفافیت اهداف و ارزیابی میزان تحقق آنها کند.
- با توجه به وسعت و دامنه تأثیرگذاری اجرای هدفمندی‌سازی یارانه‌ها و فراگیر بودن آن، جلب همکاری مردم از پیش‌شرط‌های اساسی اجرای آن است که نمایندگان محترم مجلس در این زمینه می‌توانند اقدامات اساسی انجام دهند.
- بررسی عملکرد سازمان هدفمندی‌سازی یارانه‌ها.
- ایجاد هماهنگی بین قوانین بودجه سالیانه با اهداف هدفمندی‌سازی یارانه‌ها.
- رصد کردن تعهدات دولت (موسوی‌نیک، ۱۳۸۸).

۶. راهکارهای توسعه کارآفرینی

- توسعه کارآفرینی نیازمند یک بستر سیاستی مشخص و هدفمند در تسهیل فرآیند شکل‌گیری، گسترش و اشاعه است. این بستر سیاستی که از حمایت قانون مربوط به خود برخوردار است، با نگاه جامع بر کلیه بخش‌های شامل در کارآفرینی از زمان آغاز، یعنی ایده‌پردازی تا زمان توسعه ایده‌محوری و نهادسازی را دربر می‌گیرد. به بیان دیگر بستر سیاستی مذکور مدل‌های مختلف نظری و عملی کارآفرینی را در پوشش خود دارد.
- کارآفرینی برحسب مضمون، مبنا و شیوه انجام کار، ماهیت و اندازه فعالیت به انواع خاص خود تقسیم می‌شود. طرح بسترسازی و توسعه کارآفرینی می‌باید پیشنهاد سیاستی و قانونی هریک از انواع را به‌طور جداگانه در نظر داشته باشد.
- صرف وجود ایده و دسترسی به منابع مالی، برای بسترسازی و توسعه کارآفرینی کفایت نمی‌کند. به بیان دیگر حضور در صحنه‌های کسب‌وکار، نیاز به ارتقای مهارت افراد دارد. این موضوع، ضرورت تدوین برنامه‌های آموزش کارآفرینی در سطوح مختلف و متناسب با مخاطبان مختلف را تبیین می‌نماید. به بیان دیگر تدارک فضای کسب‌وکار در گروه ایجاد یک محیط مناسب حمایتی است. محیط حمایتی مذکور، صرفاً در فراهم نمودن فضا و امکانات فیزیکی، مالی و حتی آموزش خلاصه نمی‌شود، بلکه کلیه جنبه‌ها از ارائه خدمات فنی، مدیریتی و مشاوره گرفته تا بازاریابی محصول، امکان حضور در عرصه‌های بین‌المللی و... را شامل می‌شود.
- توسعه کارآفرینی در کشور با الزامات گوناگون همراه است که فرهنگ‌سازی، آموزش، تأمین منابع مالی، تصویب قوانین و مقررات درخصوص ایجاد محیط و فضای مناسب کسب‌وکار و راه‌اندازی صندوق‌های مخاطره‌پذیر از مهمترین آنها محسوب می‌گردد (حیدرپور، ۱۳۸۵).

۷. راهکارهای بهبود وضعیت علم اقتصاد به‌ویژه اقتصاد اسلامی

جهت بهبود کارآیی نظام تولید در نظام آموزشی رسمی اقتصاد ایران راهکارهای ذیل ارائه می‌شود:

- برنامه‌ریزی بلندمدت در راستای نهادینه کردن امر پژوهش‌های اقتصاد اسلامی به‌منظور فراهم کردن متون علمی مناسب با هدف پوشش دادن کارآمد سرفصل‌های دروس مختلف،
- برنامه‌ریزی لازم به‌منظور دستیابی به جایگاه واقعی آموزش اقتصاد اسلامی از طریق ایجاد دوره‌های آموزشی مستقل همراه با ایجاد رشته و گرایش‌های تخصصی،
- ایجاد فضای لازم در واحدهای آموزشی و پژوهشی (دانشگاه‌ها) به‌ویژه گروه‌های آموزشی به‌منظور بها دادن به دروس اقتصاد اسلامی،
- هماهنگ کردن متون درسی اقتصاد اسلامی با نظریه‌ها و تحلیل‌های موجود در سایر دروس دوره‌های آموزشی رشته اقتصاد،
- برنامه‌ریزی لازم در راستای تجدیدنظر ادواری در متون موجود و بازنگری متون درسی هماهنگ با تحولات اقتصادی و اجتماعی جامعه،
- ایجاد ارتباط و هماهنگی بیشتر بین شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم و دانشگاه‌های کشور به‌منظور ایجاد زمینه‌های لازم در راستای تحول در متون درسی دانشگاهی،
- زمینه‌سازی به‌منظور کاربرد اصول و مبانی اقتصاد اسلامی در تصمیم‌های اقتصادی دولت به‌منظور ایجاد انگیزه و تقویت پژوهش در زمینه اقتصاد اسلامی،
- ایجاد ارتباط دائم بین مراکز دانشگاهی و حوزوی به‌منظور انتقال تجربه‌ها و هماهنگ کردن نوآوری‌های علمی این دو مرکز عمده در راستای تقویت متون درسی مرتبط با اقتصاد اسلامی.
- ایجاد ساختار توسعه‌یافته در دانشگاه‌ها و سازمان‌های اجرایی کشور برای مدیریت، اداره نتایج و کاربردی کردن پژوهش‌های حوزه اقتصاد اسلامی (احمدی و وفایی، ۱۳۸۹).

۸. مقابله با تحریم‌ها

- واکاوی نقش لابی‌های صهیونیستی در جهت‌گیری دورنمای تحریم‌های احتمالی: رصد و ظرفیت‌سنجی میزان نفوذ لابی‌های اسرائیل در لایه‌های قدرت نزدیک به مراکز تقنینی و اجرایی آمریکا و اتحادیه اروپا یکی از مؤلفه‌های مختصات‌سنجی دورنمای تحریم‌های احتمالی است.
- شناسایی، رصد و طبقه‌بندی کانون‌های آسیب‌پذیر: یکی از شاخص‌های طراحان عملیات روانی گزینه تحریم، تصویب «تحریم‌های هوشمند» با تمرکز کانون‌های آسیب‌پذیر است.

در این راستا تدوین نقشه ریسک تحریم‌های بالفعل، بالقوه و راهبردی^۱ براساس چهار مؤلفه نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها نقش مهمی را ایفا می‌کند.

- بهره‌گیری از فرصت‌های دیپلماسی پارلمانی با رویکرد ظرفیت‌سازی استراتژیک: یکی از اصول مدیریت راهبردی گزینه تحریم، هم‌افزایی مؤثر و بهینه ظرفیت‌هاست. در همین زمینه مجلس شورای اسلامی از طریق رایزنی‌های بین‌المجاسی با بازیگران تأثیرگذار مانند پارلمان اروپا، مذاکره رؤسای کمیسیون‌ها و کمیته‌های تخصصی با همتایان خود در کشورهای همسایه است.

- تهیه نقشه جامع تحریم‌ها: یکی از روش‌های مدیریت تهدیدات احتمالی گزینه تحریم، تهیه نقشه جامع تحریم‌ها و تأثیرسنجی آن بر شاخص‌های امنیت ملی در قالب رویکرد موزاییکی است که در آن دامنه، عمق و جهت‌گیری تحریم‌ها در سه بخش بند «۴۱» فصل هفتم منشور ملل متحد، تحریم‌های ائتلافی و یک‌جانبه مورد واکاوی قرار گیرند.

- تلاش برای گسترش روابط تجاری و اقتصادی با کشورهای نوظهور: تلاش برای گسترش روابط تجاری و اقتصادی با کشورها و اقتصادهای نوظهور نظیر برزیل، هند و چین در راستای تنوع‌بخشی به کشورها در تأمین نیازهای اقتصادی کشور و کاهش وابستگی به اتحادیه اروپا. - رهایی از وابستگی به صادرات محصولات خام: تلاش به رهایی از وابستگی به صادرات محصولات خام و بومی‌سازی تکنولوژی‌های تولید کالاها و محصولات واسطه‌ای و سرمایه‌ای به منظور کاهش واردات این نوع کالاها.

- مشارکت فعال در سازمان‌ها و کنفرانس‌های بین‌المللی: تلاش برای ارائه تصویری غیر از آنچه که ایالات م متحده، لابی صهیونیستی و متحدین غربی آنها درباره ایران مطرح می‌کنند، با برگزاری و مشارکت در سازمان‌ها و کنفرانس‌های بین‌المللی و امضای توافقنامه‌ای اقتصادی و تجاری با کشورهای شرکت‌کننده.

- توسعه فعالیت‌های کارآفرینی و تقویت تولید مالی (نورانی و عزیزنژاد، ۱۳۸۸).

۹. تقویت تولید ملی و مدیریت واردات

در بیانات مقام معظم رهبری درخصوص تقویت تولید ملی، به نکات بسیار مهم و اساسی تأکید شده است. این مطالب تنها به مباحث بازرگانی معطوف نبوده بلکه با توجه به نگاه جامع و سیستمی مقام معظم رهبری به کارآفرینی و تولید داخلی به نکات متعددی مانند مرغوبیت تولید داخلی و کیفیت تولید اشاره شده و واردات بی‌رویه و بی‌منطق به‌عنوان ضرر و خطری بزرگ برشمرد شده است. ایشان با مهم دانستن موضوع مدیریت واردات بیان کردند که ما گفتیم واردات را مدیریت کنید

1. Strengths, Weaknesses, Opportunities & threats pattern (swot)

و این به معنای توقف واردات نیست، بلکه یک چیزهایی باید بیاید و یک چیزهایی باید نیاید. راهکارهای اجرایی شدن مسئله اصلی در بیانات مقام معظم رهبری مسئله مدیریت واردات است در این خصوص لازم است به چند نکته اشاره شود.

مدیریت واردات به معنای آن است که کالاهایی وارد کشور شوند که ورود آنها به مصلحت نظام اقتصادی کشور است و آسیبی به تولیدات داخلی وارد نمی‌کند و در مقابل از ورود کالاهایی که به نظام اقتصادی و تولید داخلی آسیب وارد می‌کنند جلوگیری شود. بنابراین مسئله مدیریت واردات با موضوع حمایت از تولیدات داخلی اجین است و مدیریت صحیح واردات در گرو حمایت هدفمند از تولید داخلی است.

واردات فی‌نفسه نامطلوب نیست بلکه دارای مزایایی نیز هست. برای مثال نیاز داخلی را تأمین می‌کند موجب افزایش فضای رقابتی شده و می‌تواند به انتقال دانش و افزایش کیفیت تولیدات داخلی کمک کند.

در کنار بخشی از واردات که می‌تواند برای اقتصاد کشور مفید باشد ورود برخی کالاها مانند کالاهای قاچاق، غیراستاندارد، مخرب فرهنگ و کالاهایی که با استفاده از شرایط غیرمنصفانه مانند دامپینگ وارد کشور می‌شوند می‌تواند منفی قلمداد شود.

لزوم نظارت مجلس شورای اسلامی بر برخی از اقدامات دولت

- استفاده از سیاست‌های مناسب برای جلوگیری از ورود کالای قاچاق که به همین منظور ستاد مبارزه با قاچاق تشکیل و ابزارهای مبارزه با این پدیده در اختیار ایشان قرار گرفته است به منظور بررسی دلایل موفقیت یا عدم موفقیت این ستاد هیئت تحقیق و تفحص از ستاد مبارزه با قاچاق کالا در مجلس تشکیل شده که نتایج آن می‌تواند در راستای کاهش قاچاق مؤثر باشد.

ابزار دیگر دولت تعیین نرخ‌های تعرفه بهینه توسط کمیسیون ماده (۱) آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات است. در چند سال گذشته نرخ‌های تعرفه از نوسانات متعدد برخوردار بوده‌اند و بعضاً باعث عدم ثبات در برخی بازارها نیز شده است که نشان‌دهنده آن است که این کمیته در انجام وظایف خود به صورت کارا عمل نمی‌کند. هرچند دولت هم‌اکنون در حال حاضر تهیه پیش‌نویس قانون مقررات صادرات و واردات را در دستور کار قرار داده است ولی لازم است مجلس شورای اسلامی از طرق مقتضی بر عملکرد کمیسیون ماده (۱) آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات نظارت کرده و در صورت نیاز از طریق ارائه طرح قانونی در ترکیب و حیطه وظایف این کمیسیون و نحوه تغییر نرخ حقوق ورودی بازنگری کند.

- ابزار دیگر دولت که براساس تصویب بند «ح» قانون برنامه چهارم توسعه و ماده (۱۳) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت توسط مجلس در اختیار دولت قرار

گرفته است اتخاذ سیاست‌های ضد دامپینگ و وضع عوارض ویژه برای این کالاهاست. در حال حاضر بسیاری از تولیدکنندگان از ورود برخی کالاها به خصوص واردات از کشور چین با قیمت‌هایی کاذب به دلیل دامپینگ از طرف این کشورها معترض بوده و لازم است دولت بر استفاده از ابزارهای قانونی در این خصوص اهتمام ورزد و مجلس شورای اسلامی به طرق مقتضی بر حسن اجرای آن نظارت داشته باشد.

۱. مجلس شورای اسلامی با توجه به حساسیت صیانت از حقوق مصرف‌کنندگان قوانین متعددی از جمله قانون حمایت از مصرف‌کنندگان را به تصویب رسانده است که لازم است دولت از ظرفیت‌های قانونی ایجاد شده در آن استفاده و مجلس نیز بر چگونگی اجرای آن نظارت کند.

۲. در قوانین متعددی امکان اعمال محدودیت‌های ویژه برای ورود کالاهای فاقد استاندارد وجود دارد که با تلاش دولت پوشش کالاهای استاندارد اجباری و ضوابط فنی که ورود آنها منوط به اخذ گواهی از مؤسسه استاندارد است افزایش یافته و مجلس نیز در قوانین متعددی از جمله قانون ارتقای کیفی خودرو به این موضوع تأکید کرده است. در این راستا با توجه به لزوم رعایت سلامت آحاد جامعه و جلوگیری از زیان به تولیدکنندگان به واسطه ورود کالاهای وارداتی غیرکیفی لازم است دولت اجرای دقیق مقررات مربوطه را در دستور کار قرار داده و مجلس نیز با اعمال نظارت بر این مهم با هرگونه تخطی از قانون به صورت قاطع برخورد کند.

۱۰. راهکارهای رفع موانع سرمایه‌گذاری

در راستای رفع موانع سرمایه‌گذاری و حمایت از تولید در اقتصاد کشور، به نظر می‌رسد که توجه به راهکارهای جامع و کلان‌نگر ضروری است. چراکه در کشور ما ابعاد و موانع پیش روی سرمایه‌گذاری بسیار بوده و رفع آنها به برنامه‌ریزی همه‌جانبه نیازمند است. با وجود این ارائه پیشنهادی ذیل در بهبود فرآیند سرمایه‌گذاری اقتصاد کشور از اهمیت خاصی برخوردار است:

- حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و ایجاد شرایط یکسان و غیرتبعیض‌آمیز بین بخش‌های دولتی و خصوصی،

- رفع موانع غیرضروری اداری (اخذ مجوزها) برای تسریع در امور سرمایه‌گذاری و اثربخشی آنها،

- توجه به سیاست‌های کلی اصل چهارم قانون اساسی، ابلاغی از سوی مقام معظم

رهبری در راستای حمایت از بخش خصوصی،

- بازنگری در صدور مجوزها در راستای شفاف‌سازی و جلوگیری از تفسیرپذیری آنها که

موجب حذف رانت‌ها شده و بخش خصوصی را برای سرمایه‌گذاری جدید تشویق می‌کند،

- بهتر است به جای افزایش بی‌رویه حجم واردات، سرمایه‌گذاری در امور تولیدی و نوآوری در

دستور کار دولت و مجلس قرار گیرد که این امر در راستای حمایت از تولید داخلی نقش مفیدی ایفا می‌کند.

- تصویب قوانین باثبات و بلندمدت در راستای افزایش امنیت سرمایه‌گذاری و عدم ابلاغ بخشنامه‌های اجرایی موقت.

- شفافیت‌بخشی به بورس اوراق بهادار از طریق اجرای دقیق قانون بورس اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران و برخورد قانونی با متخلفینی که از اطلاعات نهایی و سایر رانت‌ها به‌نفع عده کمی از سهامداران بهره‌برداری کرده و ثبات بورس اوراق بهادار را با تهدید مواجه می‌کنند.

منابع و مأخذ

۱. شبکه تحلیلگران تکنولوژی، ارائه مدلی برای ارزیابی احکام برنامه پنجم توسعه، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸.
۲. حیدرپور، افشین. تبیین سیاست‌های برنامه پنجم توسعه در حوزه اقتصاد اسلامی، دفتر اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۸.
۳. وحیدیان، امیر. نقش مجلس شورای اسلامی در تحقق اهداف سند چشم‌انداز، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶.
۴. حیدرپور، افشین. اقتصاد ایران، کارآفرینی، فرصت‌ها و چالش‌ها، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۵.
۵. غلامی‌باغی، سعید. نرخ تورم بهینه و حمایت از توصیه‌های مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷.
۶. دانش‌جعفری، داوود. گامی به سوی تبیین الگوی مبارزه با فساد اقتصادی در مجلس شورای اسلامی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹.
۷. موسوی‌نیک، هادی. الزامات و پیش‌نیازهای اجرای هدفمندسازی کردن یارانه‌ها، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸.
۸. احمدی، علی‌محمد و رضا وفایی‌یگانه. چالش‌های نظام پژوهشی در اقتصاد اسلامی، راهبرد یاس، ش ۲۲، ۱۳۸۹.
۹. سیدنورانی، محمدرضا و عزیزنژاد، صمد، بررسی آثار تحریم به اقتصاد ایران با تأکید بر تجارت خارجی، فصلنامه مجلس و پژوهش، سال شانزدهم، ش ۶۱، بهار و تابستان ۱۳۸۸.

شماره مسلسل: ۱۰۵۵۷

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: تبیین رهنمودهای مقام معظم رهبری در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۸۹

۱. حوزه اقتصادی

نام دفتر: مطالعات اقتصادی

تهیه و تدوین: رضا وفایی‌یگانه

همکاران: امید عطایی، سعید غلامی

ناظر علمی: سیدمحمد رضا سیدنورانی

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۹/۲۹